

Nodarbes veikšanas spējas depresijas un šizofrēnijas slimniekiem

Annika Smilga^{1,2}, *Ieva Rugina*^{3,4}

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Sabiedrības veselības
un sociālās labklājības fakultāte, Latvija

² Rīgas 1. slimnīca, Latvija

³ Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas katedra, Latvija

⁴ Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centrs, Latvija

Ievads. Afektīvu un fizisku simptomu dēļ šizofrēnijas un depresijas slimniekiem ir grūtības pilnvērtīgi iesaistīties ikdienas nodarbēs, tādēļ pasliktinās viņu dzīves kvalitāte. Šizofrēnija ir viena no smagākajām psihiskajām slimībām, ar kuru slimo apmēram 1% iedzīvotāju visā pasaulē. Pasauls Veselības organizācija prognozē, ka 2030. gadā depresija būs viens no galvenajiem darba nespējas cēloņiem populācijā.

Ergoterapeita kā rehabilitācijas speciālista mērķis ir palīdzēt personām ar psihiskās veselības traucējumiem veikt ikdienas aktivitātes un realizēt sev nozīmīgas lomas, tādēļ ir nepieciešams iegūt informāciju par personas veikšanas spējām, lai varētu plānot terapijas procesu.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Mērķis bija novērtēt un salīdzināt nodarbes veikšanas spējas depresijas un šizofrēnijas slimniekiem, izmantojot *Solution Focused Measure of Occupational Function* (SFMOF), kas tika sagatavots latviešu valodā saskaņā ar starptautiskajām novērtēšanas instrumentu aprobēšanas vadlīnijām. Izveidotais "Uz risinājumu orientēts nodarbes veikšanas skrīnings" (Smilga, 2017) pirms izmantošanas tika pārbaudīts, veicot pilotpētījumu. Sadarbojoties ar praktizējošiem ergoterapeitiem, tika atlasīti 15 depresijas un 15 šizofrēnijas slimnieki, kuriem bija ordinēta ergoterapija.

Rezultāti. Pētījumā piedalījās 17 vīrieši un 13 sievietes vecumā no 21 līdz 73 gadiem (vidējais vecums – 43 gadi). Zemi rezultāti konstatēti šādās sadaļās: ikdienas organizācija, pozitīva attieksme, aizrautīga iesaistīšanās aktivitātēs un dalība fiziskās aktivitātēs, bet viszemākais rezultāts ir attiecībā uz dalībnieku pašapziņu. Augsti rezultāti novērojami spējā veikt pašaprūpes aktivitātes un mobilitātē, kā arī vēlmē būt produktīvi nodarbinātiem. Tomēr tādās jomās kā pašapziņa, ikdienas organizēšanas prasmes, adekvāta darba pienākumu pildīšana, kā arī spēja aizrautīgi iesaistīties aktivitātēs depresijas slimniekiem novērtējums kopumā bija ievērojami zemāks par šizofrēnijas slimnieku rādītājiem.

Secinājumi. Gan depresijas, gan šizofrēnijas slimnieki viszemāk novērtē pašapziņu un pārliecību par sevi, bet visaugstāk – vēlmē būt produktīvi nodarbinātiem. Depresijas slimniekiem kopumā ir zemāki rezultāti visās pašvērtējuma jomās nekā šizofrēnijas slimniekiem. Vērtējot kopējo apmierinātību ar ikdienas dzīvi, vairums depresijas slimnieku norādījuši, ka ir dažkārt vai pavisam neapmierināti ar ikdienas dzīvi, bet šizofrēnijas slimnieki lielākoties ir galvenokārt apmierināti. Lai arī šizofrēnijai un depresijai ir dažādas slimības izpausmes, tomēr katra būtiski ietekmē dažādas ikdienas nodarbjū veikšanas spējas.